

Voor iedereen een zinvol leven
Visie op de Participatie(wet) in Fryslân-
West

Visie op de participatiewet in Fryslân-West

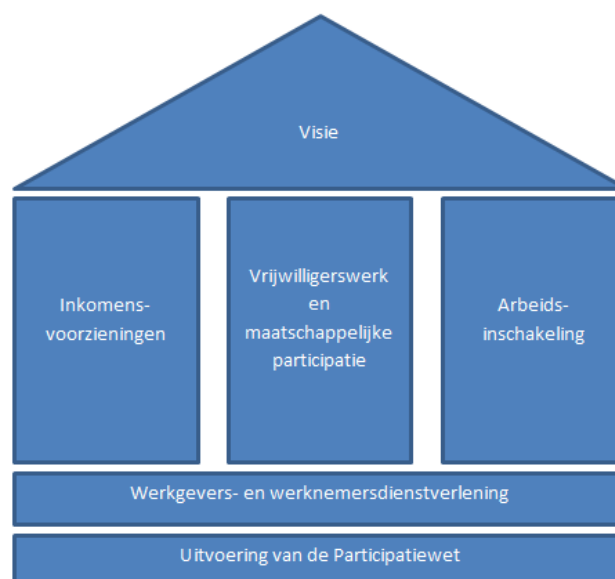
De uitvoering van het sociaal domein ligt sinds 1 januari 2015 bij de gemeente. Het sociaal domein heeft vier pijlers, namelijk Wmo, jeugd, onderwijs en participatie. Het streven is om deze vier onderdelen zo veel mogelijk in samenhang uit te voeren.

De gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Harlingen, Waadhoeke, Vlieland en Terschelling geloven in de kracht van inwoners. Van jong tot oud, met of zonder beperkingen. Onze ambitie is om inwoners te faciliteren en ondersteunen om die kracht zoveel mogelijk te benutten.

Wij baseren ons hierbij op de volgende beginselen:

- Werken en meedoen in de maatschappij is gezond en draagt bij aan een positieve gezondheid.
- Eigen verantwoordelijkheid en aandeel staat voorop.
- Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor ondersteuning van inwoners bij herstel, behoud en bevorderen van de arbeidsgeschiktheid.
- Mensen blijven zich ontwikkelen passend bij de levensfase waarin ze zich bevinden. Daarom geven we geen indicaties voor het leven af: maatwerk staat voorop!
- De meest kwetsbare doelgroepen hebben een vangnet nodig; dit is een publieke taak.
- De wettelijke taken die we lokaal uit kunnen voeren, doen we lokaal. Waar de dienstverlening is gebaat bij samenwerking, voeren we die uit in gezamenlijkheid met de partners binnen de gemeenschappelijke regeling en/of binnen de arbeidsmarktregio, waarbij de doeltreffendheid en de doelmatigheid is gediend.
- We gieten de samenwerking in een vorm die het beste past bij de ambitie(s) van de samenwerkingspartners. In de uitwerking van de governance wordt op een transparante manier rolduidelijkheid gegeven en het eigenaarschap benoemd.

In de position paper wordt de visie op de participatiewet nader uiteengezet. Het doel is om deze in samenhang met de andere pijlers in de komende jaren nader uit te werken. Grafisch geeft dit het volgende beeld:

Samen krachtig verder

Position Paper Participatie(wet) in Fryslân-West

Hoe zien de gemeenten De Fryske Marren, Harlingen, Waadhoeke, Vlieland, Terschelling en Súdwest-Fryslân hun taak en rol in de Participatiewet de komende periode? Waar staan we voor? Wat willen we zelf doen en welke taken doen we in samenwerking met (verbonden) organisaties in de samenleving?

Deze Position Paper geeft antwoord op deze vragen en geeft daarnaast de kaders voor verder overleg met samenwerkingspartners (zorgaanbieders, verbonden partijen, cliëntenraden en inwoners).

Aanleiding

Per 1 januari 2015 is een breed pakket aan taken in het sociaal domein door de Rijksoverheid overgedragen aan gemeenten. De decentralisaties hebben een grote impact op gemeenten en overige actoren in het sociaal domein. Onder andere zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, huisartsen, GGD, onderwijsinstellingen en WSW-instellingen worden geconfronteerd met forse veranderingen in de uitvoering en een aanzienlijk grotere rol van gemeenten daarbij. Zo zijn alle gemeenten in Fryslân-West gaan werken met (sociaal)wijk- of gebiedsteams. Deze teams vormen (al dan niet integraal) de toegang tot de diverse vormen van ondersteuning.

Met de invoering van de Participatiewet zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor doelgroepen die voorheen een beroep konden doen op de Sociale Werkvoorziening en de Wajong. Door deze forse wijziging verschuift de aandacht van de 'klassieke' doelgroepen van voor 2015 naar de nieuwe doelgroepen. Gelijktijdig heeft het Rijk de diverse budgetten flink gekort. Kortom: gemeenten moeten meer doen voor kwetsbare inwoners met beperkt budget.

Om hieraan het hoofd te bieden is door de directie van Empatec een strategische visie ontwikkeld. Bestuurlijk is de noodzaak gevoeld om hier nader onderzoek naar te doen en dit is gebeurd door middel van het Iroko-rapport. Zij hebben een aantal scenario's uitgewerkt, waarbij een tweetal significant waren en een tweetal als referentie hebben gediend.

Het ene scenario gaat uit van een organisatie die zich privaat wil ontwikkelen en de doelmatigheid binnen het bedrijf wil vergroten.

Het andere scenario gaat uit van een publieke organisatie die uitgaat van uitbreiding van doelgroepen. Er is gekozen voor een combinatie van het beste van deze beide scenario's voor een verdere uitvoering van de Participatiewet.

Deze combinatie van beide scenario's leidt tot uitbreiding van doelgroepen, verbeteren van de doelmatigheid en de keus wordt gemaakt voor een publieke uitvoering en niet een private uitvoering.

Vervolgens moet er moet voldoende schaalgrootte zijn om deze vraagstukken aan te kunnen pakken, dit betekent samenwerking met andere gemeenten. Vanuit de bestaande situatie is gekozen voor samenwerking binnen het werkgebied van de GR Fryslân-West. Dit is een bestendiging van het huidige samenwerkingsgebied.

Uitwerking visie

De gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Harlingen, Waadhoeke, Vlieland en Terschelling geloven in de kracht van inwoners. Van jong tot oud, met of zonder beperkingen. Onze ambitie is om inwoners te faciliteren en ondersteunen om die kracht zoveel mogelijk te benutten.

De uitvoering van de participatie vraagt een nadere verkenning en uitwerking van de wijze waarop dit gestalte gaat krijgen. Dit laat onverlet dat we streven naar een integrale aanpak in het sociale domein.

De gemeenten in Fryslân-West staan voor de ondersteuning van kwetsbare inwoners (met of zonder beperking, met of zonder arbeidsvermogen). Wij geloven in het feit dat inwoners (ook

met beperkingen) zich ontwikkelen. Dit houdt in dat we geen indicaties voor het leven af willen geven, maar onze kwetsbare inwoners willen blijven volgen en ondersteunen. Het doel daarbij is participatie in de samenleving. Daarnaast staan wij voor een gedegen publiek vangnet voor kwetsbare inwoners.

De visie wordt hieronder nader geconcretiseerd:

- We willen dat inwoners in beweging komen, een plan –bij voorkeur gericht op het verkrijgen van arbeid- hebben en daar uitvoering aan geven. We faciliteren daarin door inwoners zo nodig te motiveren en te begeleiden.
- We willen dat inwoners zich ontwikkelen, binnen de eigen mogelijkheden. Degenen die niet binnen het reguliere aanbod kunnen slagen, faciliteren we door het bieden van ondersteuning op het gebied van educatie en onderwijs.
- We willen dat inwoners meedoen in het maatschappelijk leven, naar eigen mogelijkheden, vermogen en interesses. We ondersteunen dit met het bevorderen van initiatieven voor maatschappelijke participatie en het leggen van verbindingen.

In deze opdracht werken we samen met partijen met dezelfde opdracht binnen en buiten de organisatie, waarbij we gericht zijn op de doelgroepen en het leveren van prestaties die bij onze ambities passen.

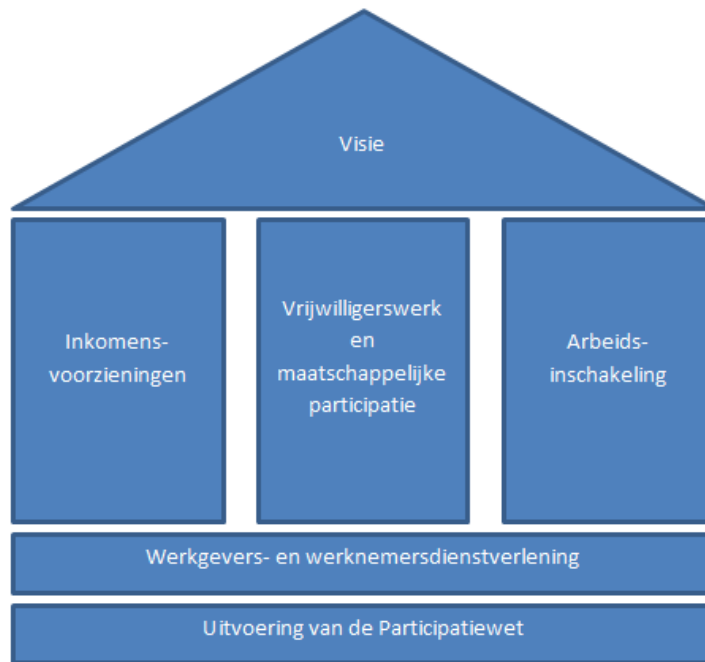
Opbouw Position Paper

De uitvoering van deze Position Paper is opgedeeld in drie onderdelen, namelijk:

- Arbeidsinschakeling
- Vrijwilligerswerk en maatschappelijke participatie
- Inkomensvoorzieningen

Centraal bij het uitvoeren van de participatiewet staat mensen laten instromen in het arbeidsproces en daarom is deze ook als eerste uitgewerkt in deze position paper.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de werkgevers- en werknemersdienstverlening, die feitelijk bij de gehele uitvoering van de Participatiewet doorwerkt en van belang is.

Arbeidsinschakeling

Arbeidsinschakeling is bedoeld voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op verschillende manieren kan worden gekeken naar het hebben van een afstand tot de arbeidsmarkt, waarbij het uitgangspunt is dat ieder individu van betekenis is voor onze samenleving. Onze inwoners kunnen van waarde zijn voor de samenleving, kunnen perspectief hebben op de arbeidsmarkt ofwel kansrijk zijn.

Kansrijk

In deze categorie vallen inwoners met een loonwaarde van 80 tot 100 procent. Deze categorie kan vrij snel weer aan het werk en heeft daarbij vaak alleen lichte ondersteuning nodig, zoals sollicitatietraining.

Perspectiefrijk

Deze categorie betreft inwoners met een loonwaarde van 40 tot 80 procent. Deze groep heeft veel ondersteuning nodig, vaak voor langere periode. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opdoen van arbeidsritme.

Van waarde

In deze categorie vallen inwoners met een loonwaarde van 0 tot 40 procent. Zij zijn op dit moment niet in staat om te werken, maar zijn wel van waarde. Bijvoorbeeld bij vrijwilligerswerk of (arbeidsmatige) dagbesteding.

We kunnen verschillende doelgroepen onderscheiden. Deze doelgroepen kunnen in alle drie de hierboven genoemde categorieën voorkomen. De doelgroepen zijn:

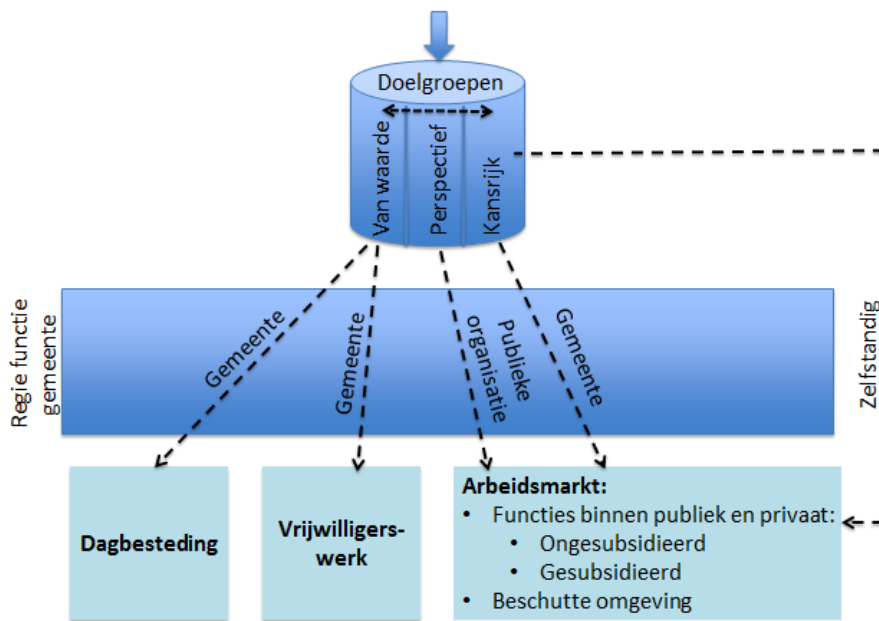
- *VSO/Pro*: leerlingen van het Voortgezet Speciaal Onderwijs of het Praktijkonderwijs;
- *Statushouders*: Asielzoekers die als vluchteling zijn erkend en een verblijfsvergunning hebben, zodat zij mogen werken of een opleiding volgen in Nederland;
- *Wajong*: De Wajong is een uitkering voor jonggehandicapten. De Wajong geldt voor mensen van 18 jaar of ouder. Sinds de invoering van de Participatiewet kan iemand alleen nog een Wajong-uitkering krijgen in de volgende situatie: als iemand op jonge leeftijd een ziekte of handicap heeft gekregen en daardoor nooit meer kan werken. Als dat het geval is, dan kan diegene bij UWV een beoordeling arbeidsvermogen aanvragen. Het UWV beoordeelt dan of diegene mogelijkheden heeft om te werken. Dit heet arbeidsvermogen. De uitkomst van de beoordeling bepaalt of diegene een Wajong-uitkering kan krijgen. Of dat diegene misschien ondersteuning bij werk en inkomen krijgt van de gemeente. Vanaf 2015 is de Wajong niet langer toegankelijk voor jonggehandicapten die 18 jaar worden en arbeidsvermogen hebben. Zij vallen onder de Participatiewet.
- *Beschut werk*: Beschut werken is een baan voor mensen met een beperking die wel kunnen werken. Maar niet bij een gewone werkgever. Zij hebben vaak veel begeleiding of aanpassingen nodig. UWV adviseert of iemand voor een beschut werkplek in aanmerking komt.
- *SW-ers*: De sociale werkvoorziening is een overheidsvoorziening op grond van de wet Sociale Werkvoorziening en biedt mensen met een arbeidshandicap een passende werkplek in een zo regulier mogelijke, aan de arbeidshandicap aangepaste, werkomgeving. Met de komst van de Participatiewet is per 1 januari 2015 de WSW gesloten voor nieuwe instroom.

- *Inwoners die met een andere reden een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of een beperking hebben en al dan niet een bijstandsuitkering ontvangen.*

De cliënt maakt met ondersteuning van de gemeente een individueel plan wat leidt tot het gewenste doel.

Het volume van de te bedienen categorieën en het financieel kader waarbinnen deze publieke organisatie gaat werken bepaalt de gemeenteraad.

De gemeente heeft de volledige regie over de uitvoering van de participatie. Grafisch ziet dit er als volgt uit:

In schema ziet de uitvoering er dan als volgt uit:

Gemeente als regievoerder						
Categorie	Kansrijk		Perspectiefrijk		Van Waarde	
Loonwaarde	80 tot 100 %		40 tot 80 %		0 tot 40 %	
Instrumenten	Huidige situatie	Toekomst	Huidige situatie	Toekomst	Huidige situatie	Toekomst
	- Gemeente (reintegratie-bedrijven) - Pastiel	- Gemeente (kan publiek en privaat)	- Pastiel/ Empatec - Lokale projecten zoals Harlingen Werkt - Re-integratie-bedrijven	-Publieke organisatie - Lokale projecten zoals Harlingen werkt	- Wurkjouwer-/lokale projecten - Gemeente (o.a. Vrijwilligerswerk en (arbeidsmatige) dagbesteding)	- Publieke organisatie - Gemeente (o.a. Vrijwilligerswerk en (arbeidsmatige) dagbesteding)

De gemeenteraad bepaalt voor de eigen gemeente waar binnen de budgettaire mogelijkheden, prioriteiten en accenten worden gelegd.

Er is consensus bij de aangesloten gemeenten in de regio Fryslân-West om een deel van de arbeidsinschakeling voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in samenwerking uit te voeren en op te dragen aan een gezamenlijk te vormen publieke organisatie. Hierbij wordt gedacht aan een publieke organisatie die de juiste expertise heeft voor deze doelgroepen en een goede aansluiting heeft met de arbeidsmarkt. Het huidige SW-bedrijf kan zich ontwikkelen tot een publieke organisatie die bovenstaande categorieën gaat ondersteunen. Door de infrastructuur van het huidige SW-bedrijf zoveel als mogelijk hiervoor in te zetten kunnen we de arbeidsinschakeling voor deze categorieën goed beleggen en organiseren. Het signatuur van de publieke organisatie moet nog worden bepaald.

Conclusie: Er is consensus bij de aangesloten gemeenten in de regio Fryslân-West om in de toekomst een deel van de arbeidsinschakeling voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in samenwerking uit te voeren conform het bovenstaande schema en op te dragen aan een gezamenlijk te vormen publieke organisatie.

Maatschappelijke participatie zonder inkomensverwervende bezigheden

Een groep mensen participeert niet door middel van het verwerven van inkomen, maar meedoen in de samenleving is van belang voor de gezondheid van de mens. Meedoen in de maatschappij is gezond en dit kan ook door middel van het verrichten vrijwilligerswerk en dagbesteding, dus niet door inkomensverwervende bezigheden. De samenleving is hierbij vooral zelf aan zet, maar waar nodig kan de gemeente dit stimuleren. Omdat het werkgebied dermate groot is en de behoeften en mogelijkheden van inwoners per gebied wezenlijk anders kunnen zijn, kiezen we ervoor deze taak bij de gemeenten zelf te laten en elke gemeente zelf te laten bepalen hoe de uitvoering in samenwerking met haar inwoners hiervan gestalte krijgt.

Overigens geldt ook hier het beginsel dat mensen zich blijven ontwikkelen en dat arbeidsinschakeling voorop staat.

Conclusie: Het organiseren van vrijwilligerswerk en maatschappelijke participatie is en blijft de verantwoordelijkheid van de individuele gemeente.

Inkomensvoorzieningen

De inkomensvoorzieningen betreffen het verstrekken van uitkeringen en het uitvoeren van het minimabeleid, het financiële vangnet van de gemeente. Het is een wettelijke taak die door een publieke organisatie in dit geval de gemeente moet worden uitgevoerd. In de huidige situatie is dit ook per gemeente of cluster van gemeenten geregeld. De voorkeur is om deze situatie voort te zetten.

Conclusie: Iedere individuele gemeente regelt zelf de inkomensvoorzieningen -het verstrekken van uitkeringen en het vaststellen en uitvoeren van het minimabeleid.

Werkgevers- en werknemersdienstverlening als instrument

De werkgevers- en werknemersdienstverlening heeft tot doel een koppeling te maken tussen de personeelsbehoefte van werkgevers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De werkgevers- en werknemersdienstverlening zijn dus onlosmakelijke met elkaar verbonden. Er is sprake van een vorm van symbiose of wederkerigheid zodat een samenhangende aanpak een noodzakelijk voorwaarde is voor succes van een sluitende aanpak. De werkgevers- en werknemersdienstverlening is dan ook geen apart onderdeel bij de uitvoering van de Participatiewet, maar is een noodzakelijke voorwaarde bij de uitvoering van de onderdelen arbeidsinschakeling, vrijwilligerswerk en maatschappelijke participatie.

Nederland is verdeeld in 35 zogenaamde arbeidsmarktregio's. De provincie Fryslân is één van de regio's: Regionaal Werkbedrijf Fryslân Werkt! De arbeidsmarktregio is primair bedoeld om werkgevers goed te bedienen en voor het UWV het middel om arbeidsmarktinformatie per regio aan te bieden.

Voor de inrichting van dit regionaal werkbedrijf is gekozen voor een lichte samenwerking van UWV, Onderwijs (VSO/Pro/ROC's) en gemeenten (SDF), met een bestuur en managementteam. Dit is uitgewerkt in de strategische werkagenda (september 2018). In de strategische werkagenda is opgenomen dat de uitvoering van de werkgeversbenadering is belegd in vier subregio's, waaronder Fryslân West.

In een marktbeperkingsplan is vastgelegd dat gemeenten regievoerder zijn. Het spreekt voor zich dat uitvoerende partijen verantwoording afleggen over de uitvoering. Dat betekent dat gemeenten vooraf een duidelijke opdracht verstrekken waarin de doelen, verwachtingen en voorwaarden helder en duidelijk zijn beschreven.

Conclusie: De regie van de werkgeversdienstverlening en de werknemersdienstverlening ligt bij de gemeenten. De coördinatie hiervan wordt in Fryslân-West gezamenlijk belegd bij een publieke organisatie.